

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/60
Karar Sayısı : 2008/162
Karar Günü : 13.11.2008
R.G. Tarih-Sayı :24.12.2008-27090

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İskenderun Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesinin Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Eşinin ölmesi nedeniyle evlilik birliği sona eren davalının çocuklarının mallarının korunması için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesi şöyledir:

"Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır."

B- İlgili Yasa Kuralları

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 335., 336. ve 352. maddeleri şöyledir:

"Madde 335: Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz.

Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar."

"Madde 336: Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.

Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.

Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir."

"Madde 352: Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 22.6.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, ilgili yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın evlilik birliğinin sona ermesi halinde velâyet hakkının kullanılmasında objektif hiçbir ölçüt aranmayarak, evlilik birliği içindeki veya evlilik dışı çocuk sahibi olunması hallerindeki velâyet hükümlerinden farklı düzenleme öngörmesinin Anayasa'nın 10. maddesine; kuraldaki yükümlülüğün ailenin huzurunu, maddi ve manevi bütünlüğünü zedeleyerek, veli ile çocuk arasındaki ilişkinin sorgulanmasına yol açması nedeniyle de Anayasa'nın 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda; evliliğin sona ermesi halinde velâyet kendisinde kalan eşe, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösterir bir defteri vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirme zorunluluğu yüklenmektedir.

Anayasa'nın *"Temel hak ve hürriyetlerin niteliği"* ile ilgili 12. maddesinde: *"Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."* hükmüne yer verilmiştir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinden de açıkça anlaşıldığı gibi Anayasa koyucu kişiyi temel hak ve hürriyetlerle donatırken, bu hak ve hürriyetlerin kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı olan ödev ve sorumluluklarından ayrı düşünülemediğini de vurgulamıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde, *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz"* denilmiştir.

Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına ve aile yaşayışına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, 20. maddenin gerekçesinde ise, özel hayatın korunmasının her şeyden önce bu hayatın gizliliğinin korunması, resmi makamların özel hayata müdahale edememesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

Anayasa'nın "*Ailenin korunması*" ile ilgili 41. maddesinde; "*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.*" denilmektedir.

4721 sayılı Yasa'nın velâyet hakkına ilişkin 335. maddesinde; ergin olmayan çocuğun, ana ve babasının velâyeti altında olduğu, yasal sebep olmadıkça velâyetin ana ve babadan alınamayacağı; 336. maddesinde evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velâyeti birlikte kullanacağı, ortak hayata son verilmesi veya ayrılık halinde hâkimin velâyeti eşlerden birine verebileceği, ana ve babadan birinin ölümü halinde velâyetin sağ kalana, boşanmada çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu; çocuk mallarına ilişkin 352. maddesinde ise ana ve babanın velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü oldukları, kural olarak hesap ve güvence vermeyecekleri ancak yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkimin müdahale edeceği hüküm altına alınmıştır.

İtiraz konusu kuralla getirilen yükümlülük ile anne ve babanın evlilik birliğinin sona ermesi nedeniyle velâyeti birlikte kullanamamaları halinde, gerek bilgisizlik, gerek ihmal ve kasıt yüzünden çocuğun malvarlığının zarar görmesinin engellenmesi ve böylece çocuğa ait malvarlığının korunmasının hâkim güvencesi altına alınması amaçlanmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde kanun önünde eşitlik ilkesi belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında da vurgulandığı gibi, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik eylemli değil hukuksal eşitliktir. Durum ve konumlarındaki farklılık ve özellikler, kimi kişiler veya topluluklar için değişik kural ve uygulamaları gerekli kılar.

Evlilik birliğinin devamı ile evlilik birliğinin sona ermesi ve evlilik dışı çocuk sahibi olunması hallerinde, velâyet hakkının kullanılması konusunda farklı düzenlemeler öngörülmesinde, bu hakka sahip olan veliler aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bir yönü görülmemiştir.

Çocuğa ait malvarlığının korunmasını sağlayan sınırlamanın anne veya babaya ait olan velâyet hakkının kullanılması ile çelişen bir yönü bulunmadığı gibi, itiraz konusu kuralla velâyet kendisinde kalan eşe verilen görev Anayasa'nın 12. maddesinde belirtilen ödev ve sorumlulukların kapsamı içinde kalmaktadır.

Anayasa'nın 41. maddesi ile toplumun temeli olan ailenin huzur ve refahı ve özellikle ana ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri almak ve teşkilatları kurmak görevi Devlet'e verilmiştir. Bu madde de belirtilen "*Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması.... için gerekli tedbirleri alır...*" hükmü çocukların korunmasını da güvence altına alır. Kural, özel hayat kapsamında aile hayatının gizliliğinin korunması hakkını sınırlandırmakta ise de, bu sınırlandırma Anayasa'nın 41. maddesindeki çocukların korunması için gerekli tedbirleri alma yönünde Devlet'e verilen görevin yerine getirilmesi gereğinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, Anayasa'nın 12. ve 41. maddeleri gereği velâyet hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlama velâyet hakkını ortadan kaldırmamakta, hakkın özüne de dokunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 10., 12., 13., 20. ve 41. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 353. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 13.11.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Mustafa YILDIRIM

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Fettah OTO

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ